

Revista de Girona

• Francesc Ferrer •

PRESENCIA

N.º 152 Año IV
1 Junio 1968
precio: 8 pesetas

UNA GIRONA QUE ES DESVETLLA

**L'impacte
sociològic
de PRESENCIA**

El període temporal que va de 1959 a 1967 és un moment polític pel qual es consolida el règim dictatorial del general Franco; amb l'ajut del capitalisme mundial i l'entrada de l'equip de ministres tecnòcrates en el govern, que va arraconar el bloc falangista, es fomenta la política del desenrotllisme econòmic intentant substituir les idees polítiques per les del consumisme. També la força eclesiàstica entra en contradicció interna i ja no es presenta com a legitimadora del règim, el qual manté el continuisme polític maquillant-se amb la nova democràcia orgànica. A la societat gironina dels seixanta existia encara una certa

estructuració social amb el predomini de la classe dirigent a l'àmbit econòmic i polític. L'ambient cultural i ideològic era d'una pobresa molt forta, sense cap iniciativa cívica i només dirigida per les institucions oficials amb petites espurnes del clos acadèmic i religiós. Es vivia un ambient policial pel control que, des del Govern Civil, s'exercia, abassegant tot corrent de pensament o ideològic que no sorgís de l'esfera oficial.

Quan a l'any 1965 es començà a editar la revista **PRESENCIA**, com una iniciativa privada que no té res a veure amb els òrgans oficials del poder, cal suposar aquest fet, doncs, com un trencament de la monotonia imperant. L'impacte de l'aparició de la revista té progressives repercussions sociològiques en diversos àmbits: entre els propietaris de la publicació, per la difusió de la propietat; entre els escriptors o col·laboradors; entre els lectors, pels missatges ideològics; i, naturalment, entre la societat en general.

LA PROPIETAT DE LA REVISTA

Pel que fa a la propietat de la revista, inicialment la titularitat de la publicació estava a nom de Manuel Bonmatí, però la societat anònima que va invertir en l'empresa editora tenia distribuïdes les 600 accions socials de 1.000 pessetes de valor nominal cada una entre Salvador Madrid Cabero (294), repre-

les seves accions a favor de Josep Llusà Masó i al juny de 1966 ja se n'havia després de la totalitat. Però el veritable canvi accionarial amb dimensions sociològiques va esdevenir el juny de 1967 quan, a resultes de les penyores aplicades per l'Administració contra l'empresa editora, tots els accionistes varen desaparèixer llevat del senyor Bonmatí (120), entrant-hi el representant del Bisbat

de Girona amb 174 accions. Per distribuir la resta de títols que estaven en cartera, 306, es va fer una campanya entre diverses persones, de manera que cap titular superés el màxim de cinc accions i així es constituí un grup heterogeni amb visió democràtica i sense control directe per part de ningú. Menada la campanya per captar nous accionistes va resultar que

es desemborsà un total aproximat de 200.000 pessetes i, per part d'uns 80 accionistes, els quals tenien les següents ocupacions: professions liberals (metges, arquitectes, professors mercantils, advocats, gestors administratius, etc.) un 39%, empleats diversos un 24%, comerciants un 18%, industrials un 14%, sacerdots un 2,5%, etc.

D'esquerra a dreta, Narcís-Jordi Aragó, Pere Madrenys, Josep López de Lerma i Pep Collelldemont a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols, l'any 1974. Els dos primers primers hi eren com a informadors de PRESENCIA.

A baix, una de les conquestes de PRESENCIA va ser obtenir de l'Ajuntament una "plaza" dedicada a Pompeu Fabra

sentant de capital provinent de l'Amèrica Central el qual havia invertit en diverses empreses catalanes, Ma. Rosa Prats Pich (126), Manuel Bonmatí Romaguera (120), i Carne Alcalde Garriga (60). Poc després Salvador Madrid va intentar vendre part de

LA REDACCIÓ I DIVERSES ETAPES

Pel que fa als periodistes i els col·laboradors la publicació de la revista **PRESENCIA** va tenir diverses etapes, les quals podem dir que varen impactar diferent sobre la societat gironina a la qual anava adreçada. De bon començament el seu editor legal Manuel Bonmatí, per la seva pròpia ideologia i personal tarannà, volia publicar una mena de paper ben adaptat a les circumstàncies polítiques que es vivien durant el franquisme. Per això, en els primers exemplars s'hi pot comprovar una certa tendència cap a la reverència a les autoritats del moment, tal

com era escaient en tota mena de publicacions d'aleshores i com era habitual en l'adulació del poder polític. Des de l'inici va encomanar la redacció a Carme Alcalde i a Ma. Rosa Prats. Durant els dos anys de la seva feina periodística es palpa un canvi d'ençà de la proclamació de la Llei de Premsa de Fraga (1966), quan a la portada de cada setmana s'hi destaca una denúncia.

En aquesta nova fase la revista va agafar un aire nou. De primer per les col·laboracions, atès que hi varen intervenir diversos escriptors de Barcelona, com Terenci Moix, M. Aurèlia Campmany, Romà Gubern, Ricard Salvat, Àngel Carmo- na, Arnau Puig, Paco Candel, Josep M. Corredor Matheos, etc., i, després, per la temàtica més universal en la qual destacava el seu notori antiamericanisme a resultes de la guerra del Vietnam. La llengua catalana no va

pas ésser excessivament present en la revista. Però aquest nou aire va molestar diversos nuclis ideològics de la ciutat. El primer foren les institucions polítiques oficials del règim, que varen observar com la revista s'allunyava de l'anterior adulació servicial; per una altra banda, el nucli religiós tampoc no trobava la nova orientació prou arrelada a la situació social pel seu agnosticisme militant, i finalment el públic en general no va arribar a tenir-la com a revista pròpia per l'excés elitisme. La realitat era que la revista només tirava 900 exemplars. Tot i el poc tiratge, el règim estava contra la seva publicació, i va començar a perseguir-la a base de multes administratives. Aquestes multes varen ser la causa econòmica per la qual va emergir un canvi radical amb el qual es va iniciar la segona etapa que va permetre la consolidació de la revista, que va arribar a tirar més de 10.000 exemplars.

Les multes imposades per l'administració pujaven a unes 250.000 pessetes. Aquestes penyores no les podia pagar l'empresa editora, atès que ja havia fos tot el capital fundacional, i les seves migrades disponibilitats li permetien només fer la viu-viu. Per això, el senyor Manuel Bonmatí no estava disposat a pagar-les, per una banda pel seu

elevat import, i després perquè l'incomodava davant de les autoritats. Fou en aquest precís moment quan un nou grup de persones, que volia convertir *Vida Catòlica* en una revista d'interès general, va considerar que no valia la pena de fer-ne una de nova, si **PRESENCIA** estava en una situació molt precària i era fàcil la seva absorció. L'operació va ser molt ràpida. La decisió es prenia el dia de Corpus

arrelada a la realitat quotidiana i una obertura total a la societat. Es varen redactar entre tots cinc punts que ens havien d'orientar. Primer, esperit obert i democràtic. Segon, decidida voluntat al servei de la nostra cultura. Tercer, promoció del pensament i opinió propis. Quart, desvinculació de qualsevol força econòmica o social. Cinquè, recolzament d'aquelles inquietuds

de les classes socials que en justícia més ho necessitin. El retorn a Girona de la revista va suposar l'entrada de col·laboradors de tot l'espectre polític amb grans adhesions d'escriptors reconeguts arreu. Quan es va celebrar l'edició del número 200 ja la redacció havia reconegut que hi havien hagut dificultats, però també satisfaccions: «La primera, no

haver renunciat mai a la línia de sinceritat inicial. La segona, haver comptat sempre amb la simpatia de tanta i tanta gent, de casa i de lluny».

Després del tancament governatiu de **PRESENCIA** de 1971, i la sentència del Tribunal Suprem que autoritzava la seva nova reobertura, la direcció continuà sota la responsabilitat de Narcís-Jordi Aragó, el qual va continuar donant coherència al projecte editorial, i, gràcies al prestigi que havia obtingut la publicació, va agafar noves col·laboracions, obrint-se a noves fornades generacionals de periodistes que agafaren la ploma per col·laborar amb **PRESENCIA** i des de Barcelona, Jaume Guillaumet, Huertas Claveria, Jaume Fabre, Josep M. Muntaner Pasqual, Lluís Bassets, Lluís Bonada, Rafael Pradas, Josep Ma. Puigjaner, etc. també s'hi afegien.

L'IMPACTE SOBRE ELS LECTORS

En relació amb l'impacte de la revista vers els llegidors, d'ençà de la segona etapa (1967), es va tenir més incidència social, atès que es va opinar sobre qüestions de fort interès ciutadà, com la presa de Susqueda, el problema de l'habitatge, els incendis

*El públic va omplir a vessar una discoteca de Montjuïc per celebrar el número 500 de **PRESENCIA**.*

A baix, un collage commemoratiu del grup Praxis 75

i el dia 19 de juny de 1967 ja s'havien posat les accions a disposició del nou grup.

Tot seguit la nova direcció, sota la responsabilitat de Narcís-Jordi Aragó, va recomençar l'edició amb una visió molt

forestals, els trens petits, la Devesa, la llotja de Sant Domènec, la universitat de Girona, etc. També es tractaren temàtiques que poques vegades l'opinió pública tenia llibertat d'insinuar, com l'amnistia, l'objecció de consciència, els drets de l'home, la democràcia, la no-violència, la universitat de Navarra, la pena de mort, les veus sindicals, la joventut i la política, el tribunal d'ordre públic, la dona, l'ensenyament, etc. I no cal dir que la revista va projectar personatges el nom dels quals estava colgat pel silenci oficial des de feia anys, com Carles Rahola, Prudenci

Bertrana, Pompeu Fabra, Miquel de Palol, Vidal i Barraquer, Layret, etc. Potser això explicaria el gran poder de convocatòria que va tenir la revista en el problema que va crear l'Ajuntament de Girona, en organitzar un premi de novel·la on era exclosa la llengua catalana, i en quin moment **PRESENCIA** fou determinant en galvanitzar voluntats per fundar-ne un de nou amb l'aportació econòmica generosament cedida de molts de ciutadans que instituïren el «Prudenci Bertrana».

Aquesta nova orientació editorial va tenir greus problemes amb les autoritats polítiques, i també amb alguns grups de pressió, com l'Opus Dei. L'Administració s'expressava mitjançant l'obertura d'expedients i l'aplicació de penyes, però també en la denegació de permisos, com va passar en l'edició oral de la revista de 1969, que el Govern Civil no autoritzà per la por a l'excessiva convocatòria que agafaren les edicions anteriors, i que la difusió de la revista escrita també anava agafant. Per això, el governador civil Victorino Anguera només va poder eliminar el prestigi cada vegada més gran que tenia la revista i la influència social que agafava pro-

vocant inspeccions administratives amb l'ànim de suspendre-la. Aquest fet encara queda més explicat, si recordem que en el 1972 el president del consell d'administració de Proydegesa, Higini Torras Majem,

de Toses. El consell va votar en contra d'aquesta proposta per la manca de seriositat en formular-la, però la realitat era que des del Govern Civil i del Movimiento s'intentava aprofitar la tancada de la revista

per fer-ne una de nova sota el seu control ideològic, a la qual cosa es va ajupir l'aleshores president del consell.

LA INFLUÈNCIA POLITICA I SOCIAL

Abans del tancament de 1971, la influència de la revista havia estat progressiva a la nostra societat. No endebades al número del 26 de juny de 1971, quan se celebraven els

quatre anys de l'equip de direcció i redacció, s'afirmava: «...hem tingut temps de veure moltes coses, de dir-ne unes quantes, i de callar-ne moltes més», i continuava: «Hem conegut molta gent: hem fet amics i ens han nascut enemics... Hem conegut de prop l'afecte sincer d'uns, l'odi declarat dels altres i la baixa hipocresia dels pitjors».

Amb la reobertura de 1974 la revista abraça temàtiques d'arreu del Principat, i també en qüestions que en aquells moments semblaven intocables com el tema del sindicalisme democràtic i el moviment obrer en general, però sobretot té especial influència en tots els conflictes ecològics o d'ordenació territorial, urbanisme, centrals nuclears, contaminació, paratges naturals, etc. que mobilitzen molts de grups ecologistes. En el camp polític dona suport als líders de tots els partits polítics encara a la clandestinitat, i divulga les tesis dels partits democràtics, i en aquest tema cal remarcar l'especial èmfasi que fa la revista en promoure l'Estatut i fer conèixer el president Tarradellas a l'exili. Per valorar la influència social que arriba a tenir en aquella època ens ho pot quantificar el resultat de la proposta del Debat Costa Brava, en el qual varen

Una ambaixada de **PRESENCIA** entrevista el president Tarradellas a Perpinyà, abans del seu retorn a Catalunya: Narcís-Jordi Aragó, Rafael Nadal, Lluís M. de Puig, Assumpció Cantalozella i Pep Fernández.

Un grup de col·laboradors habituals del setmanari, l'any 1977. D'esquerra a dreta Anna Carrascal, Jordi Mercader, Joaquim Vilà, Ramon Rovira i Isabel Juanola.

influir pel governador, va proposar que en substitució de **PRESENCIA** l'empresa edités una nova revista, amb l'excusa de guanyar diners en altres activitats mentre l'administració no donava autorització per al túnel

col·laborar totes les institucions democràtiques i col·lectius d'experts que treballaren per un objectiu comú, amb un impacte social importantíssim sobre el sector turístic.

Potser mereix un comentari especial una característica que fou d'ençà de 1967 la que més influència social va tenir i la que amb més regularitat mai no va deixar de preocupar la revista: és la lluita per la cultura catalana i en especial la normalització lingüística. **PRESENCIA** fou en tot moment un focus i un portaveu per la lluita del català a l'escola, i després per a la seva normalització en tots els àmbits. Progressivament es va anar catalanitzant la revista fins al 1974 que totes les col·laboracions ja varen eixir exclusivament en llengua catalana, però sempre va estar amatent a aquesta brega, i tant l'experiència d'editar en català, com la continua opinió sobre l'hegemonia de la nostra llengua, ens permet afirmar que l'aparició del diari *El Punt* fou possible mercès a l'experiència prèvia de **PRESENCIA**, la qual va preparar la massa de lectors que posteriorment es va trobar, i no cal dir dels periodistes que ja estaven preparats per haver estat moltíssims d'ells col·laboradors de la revista.

Amb la llibertat de premsa i d'opinió que va emergir després del règim totalitari, que fou emparat per la Constitució de 1978, hom pot dir que la feina feta per la revista **PRESENCIA** ja no va ser necessària, atès que totes les publicacions ja podien entrar en el terreny polític i social sense cap por a les represàlies, però ningú no podrà mai retreure a la revista **PRESENCIA** la seva actuació pionera en diversos camps temàtics, la seva catalanització social que des de cap òrgan oficial mai no es va fer i la seva obertura total a tot el ventall polític amb una visió democràtica que encara avui enyorem. Accionistes, redactors, col·laboradors, subscriptors i simples lectors de la revista varen participar consensuadament en la propagació de **PRESENCIA** des de diferents posicions polítiques, però amb un sol objectiu, que era fer arribar la democràcia i la llibertat per a Catalunya. I l'impacte social que va representar aquesta acció compartida per tantes forces és segur que ha tingut incidència, i encara en té avui dia, en el camp polític, en el camp cívic i en ambients socials.

Francesc Ferrer i Gironès
és polític i assagista.

El Debat Costa Brava, els Premis Bertrana, la Marxa de la Llibertat i la defensa del Ter van comptar des del primer moment amb el suport de **PRESENCIA**.